

ร.เมืองกระบี่ ใช้ Active Learning ด้วยบันได 7 ขั้น สู่การเป็นต้นแบบ ร.สิ่งแวดล้อมศึกษา

นำเสนอเมื่อ : 7 พ.ย. 2560

วันนี้ปริมาณขยะที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ตระหนักถึงวิกฤติของปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพรวม นายบุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(กพฐ.) ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ จึงมีนโยบายให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังวินัยบริหารจัดการขยะ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้นักเรียน ให้เกิดเป็นจิตสำนึก เป็นการขับเคลื่อนประเทศไทยไร้ขยะโดยเริ่มต้นจากโรงเรียน

โรงเรียนเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ นับเป็นโรงเรียนตัวอย่างของการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่เกิดจากความพร้อมเพรียงและความร่วมมือของทุกคน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรทุกคน รวมถึงชุมชน ท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามแนวทางสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่สำคัญทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง

โดย **นายสันต์ ปัญญา** ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระบี่ กล่าวว่า เนื่องจากโรงเรียนเมืองกระบี่เป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน(Eco-school) มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาที่จะให้ความรู้ ให้ทักษะ ประสบการณ์ แก่เด็กเยาวชน การจัดการทุกอย่างของโรงเรียนเมืองกระบี่ จึงเป็นการทำเพื่อสร้างพลเมืองสิ่งแวดล้อมรุ่นใหม่ให้แก่ประเทศไทยและโลก เพื่อให้เด็กนักเรียนมีวินัยที่จะรวมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งการจะมีวินัยที่ยั่งยืนได้ ต้องมีกระบวนการขับเคลื่อนให้เด็ก ๆ ได้ฝึกฝน ได้ปฏิบัติ เป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือ Active Learning โดยเริ่มจากการทำหลักสูตรที่เกิดจากครูทุกคนลงไปศึกษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนรอบบ้านตัวเอง และรอบโรงเรียน แล้วกลับมาวางหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา จากนั้นนำไปสู่การออกแบบการสอนและกิจกรรมเพื่อนำไปฝึกฝนนักเรียนให้มีวินัยที่ยั่งยืน แต่การจะไปถึงจุดนั้นเด็กนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติและประเมินผลด้วย

จากแผนการเรียนรู้ไปสู่ความสำเร็จได้นั้น โรงเรียนมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันทั้งโรงเรียน คือ 1 ห้องเรียน 1 ฐานการเรียนรู้ หมายความว่าโรงเรียนเมืองกระบี่มี 51 ฐานการเรียนรู้ จาก 51 ห้องเรียน โดยครูและนักเรียนทุกห้องจะมีพื้นที่รับผิดชอบของตัวเองบนพื้นที่ 34 ไร่ที่โรงเรียนมี โดยใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา 7 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม เพราะฉะนั้นนักเรียนโรงเรียนเมืองกระบี่ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการคิดตั้งแต่เริ่มต้นโดยการศึกษาปัญหา วิเคราะห์แก้ปัญหา ทดลองตามกระบวนการจนประสบความสำเร็จและนำกลับไปสู่สังคม

“อย่างกรณีปัญหาน้ำเสียในชุมชน ซึ่งเด็ก ๆ ได้ลงเก็บข้อมูลจนพบว่า เนื่องจากเมืองกระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว ทุกสิ่งอย่างต้องเป็นเรื่องที่ต้องทำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว นำธรรมชาติต้องสะอาด แต่ชุมชนของโรงเรียนมีคลองกระบี่ใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการผลิตน้ำประปาให้แก่ชาวเมืองกระบี่ แต่สิ่งที่กันไป คือ น้ำเสียจากบ้านเรือน โรงงาน และโรงเรียน จะไหลลงสู่คลองแห่งนี้ เด็ก ๆ จึงนำขอมูลกลับมาจำลองสังคมในโรงเรียนให้เป็นเมืองจำลอง ว่าจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไร โดยเด็ก ๆ คนพบนาน้ำเสียจากโรงเรียนสวนหนึ่งมาจากโรงอาหาร ที่ยังไม่มีการคัดแยกขยะ มีเศษอาหาร มีไขมัน มีหลอดน้ำดื่ม ที่ไหลออกมาจนทำให้ท่อเกิดอุดตัน

ซึ่งหากปล่อยไว้อย่างนี้ต่อไปหน้าที่ไหลลงสู่คลองกระบี๋ใหญ่ก็จะไม่มีวันใสสะอาดขึ้นมาได้ เด็กๆ จึงได้มีโครงการอย่างน้อย 2-3 ฐาน คือ ห้องหนึ่งคิดเรื่องการจับไข่ม้วน ขณะที่อีกห้องคิดเรื่องการบำบัดน้ำเสีย และอีกห้องก็นำหลอดมาล้างแล้วประดิษฐ์เป็นไส้หมอนอิง เป็นต้น” ผอ.วสันตย์ฯ

ขณะที่ **ครูอมรทัต เอียดศรีชาย** ครูสอนสิ่งแวดล้อมศึกษามิติวิทยาศาสตร์ เล่าถึงการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้บันได 7 ขั้น โดยเริ่มต้นจากการสำรวจเพื่อหาประเด็นเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์ระบบนิเวศเพื่อดูว่าพื้นที่นี้มีลักษณะภูมินิเวศอย่างไร ขั้นที่ 2 เป็นความรู้ฐานซึ่งนักเรียนต้องไปค้นหาความรู้ของประเด็นเรียนรู้คืออะไร ซึ่งส่วนมากจะหาได้จากปราชญ์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยง เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ว่าหากยังดำเนินชีวิตอย่างนี้ต่อไปจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ขั้นที่ 4 นำไปสู่การเรียนรู้สถานการณ์ จากนั้นไปสู่ขั้นที่ 5 การวางแผน นักเรียนจะได้ฝึกออกแบบการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้ประเด็นเรียนรู้และความรู้ที่มีที่ผ่านการวิเคราะห์ที่กำหนดทางเลือกไว้แล้ว ขั้นที่ 6 เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ และขั้นที่ 7 การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปเผยแพร่ให้แกสังคม เพื่อนโรงเรียนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ด้าน **ครูอรุณช แก้ววิเศษ** ครูสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มิติสังคม กล่าวถึงการนำหลอดน้ำดื่มมาทำเป็นไส้หมอนว่า โรงเรียนมีฐานการเรียนรู้ธนาคารขยะ แต่ความสำเร็จของธนาคารขยะไม่ใช่ทำอย่างไรให้ได้เงินจำนวนมาก แต่เป็นเรื่องของการลดปริมาณขยะและนำขยะมาขายประโยชน์ให้ได้มากที่สุดมากกว่า เช่น การที่นักเรียน ม.3/2 ที่เป็นเจ้าของฐานนวัตกรรมต่อยอดหลอดเป็นหมอน เป็นโครงการที่เด็กคิดขึ้นเพราะพบว่าแต่ละวันมีปริมาณของหลอดที่ถูกทิ้งเป็นจำนวนมาก อย่างที่โรงเรียนมีนักเรียน 1,700 คน แต่ละคนหากดื่มน้ำเพียงวันละขวดก็จะมีหลอดถูกทิ้งวันละ 1,700 หลอดเป็นอย่างน้อย และส่งผลทำให้ท่อน้ำทิ้งอุดตัน นักเรียนจึงนำปัญหานี้เข้าสู่กระบวนการบันได 7 ขั้น พบงานวิจัยว่า หลอดมีคุณสมบัติเย็นหยุ่นได้ ไม่จับฝุ่น ซักกลางได้ จึงทำการคัดแยกหลอดแล้วนำไปล้าง ตัด เพื่อทำเป็นไส้หมอนทั้งหมอนหนุน หมอนอิง โดยมีการออกแบบเพื่อความสวยงามและสะดวกในการใช้งาน เมื่อนำไปทดลองให้ผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงอายุใช้ ปรากฏว่าได้ผลดี สามารถลดปัญหาแผลกดทับได้ และหมอนยังมีความยืดหยุ่นและระบายอากาศได้ดีด้วย โดยขณะนี้เด็ก ได้เริ่มเข้าสู่กระบวนการบันไดขั้นที่ 7 แล้ว นั่นคือการขยายผลสู่ชุมชน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนี้ เด็กๆ ยังสามารถนำไปต่อยอดสู่การเป็นอาชีพในอนาคตได้อีกด้วย

นายพรปรีดา คงอ่อน ประธานชุมชนคู่มือเมือง บอกว่า เป็นเรื่องที่ดีมากที่โรงเรียนจัดกิจกรรมนำเด็กๆ ออกมาเรียนรู้นอกห้องเรียน อย่างการให้เด็กมาศึกษาสภาพของป่าชายเลน ทำให้เด็กได้รับรู้ว่า ทำไมต้องจริงจังกับเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลน จนทำให้เด็กเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฉะนั้น การที่เด็กออกมาเรียนรู้มากเท่าไรยิ่งเป็นผลดี ซึ่งผมเห็นด้วย 100% ว่าต้องเอาเด็กรุ่นนี้มาปลูกฝัง เพราะถ้าเป็นคนสูงวัยจะซาเกินไป แต่เด็กนักเรียนยังเป็นวัยกำลังเรียน ยังมีแรงที่จะช่วยพัฒนาและต่อยอด จนเกิดเป็นอุปนิสัยได้ ทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ และเอาใจใส่ที่จะดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อส่วนรวม

และนี่คือ อีกหนึ่งตัวอย่างการขับเคลื่อนเพื่อปลูกจิตสำนึกความมีวินัย การจัดการขยะ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ติดตัวเด็กไปตลอดแม้จะพ้นจากโรงเรียนไปแล้ว

ขอบคุณข้อมูลจาก nutthaya.good@gmail.com

